

BUITEN

22^E JAARGANG N^O. 12.

ZATERDAG 24 MAART 1928.

ACHTER DEN SLOTTUIN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

ACHTER DEN SLOTTUIN (ILLUSTRATIE)	BLZ. 133
DE STRAAT VAN DE FLUITSPEELSTER, DOOR H. DE VERE STACPOOLE (12)	BLZ. 134
MAART, DOOR ROSA CORTHOUTS—VAN PUIJENBROEK (GEDICHT)	BLZ. 135
DE FUNDATIE VAN RENSOUDE TE UTRECHT (GEÏLLUSTREERD), DOOR W. F. J. DEN UIJL	BLZ. 136—138
TROPISCHE BLADWEELE (GEÏLLUSTREERD), DOOR A. J. VAN LAREN	BLZ. 139
UIT HET HEMELSCH RYK (GEÏLLUSTREERD), DOOR J. J. F. SCH.	BLZ. 140—141
OUD-HANNOVER (GEÏLLUSTREERD), DOOR E. JAN STOFFELS	BLZ. 141—143
RENATA DI FRANCIA (GEÏLLUSTREERD), NAAR HET POOLSCH, DOOR KAZIMIERZ CHŁEDOWSKI (8)	BLZ. 143—144

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

De Straat van de Fluitspeelster

12) DOOR H. DE VERE STACPOOLE.

HIJ stond op en Cleon, den portier en Pheidon bevelend hem te volgen, begaf hij zich door den hof naar de bediendenvertrekken.

Hij liep dadelijk door naar Cleon's kamer, een kaal vertrek met niet veel meer dan een steenen bed waarop een matras lag.

Hij keek rond, wees met zijn stok op de matras en zei tot den portier: „Licht op!”

De slaaf deed wat hem bevolen was en daar, onder de matras, lag de zak met zilvergeld.

Het leek Pheidon toovenarij toe; het verbaasde zelfs Diomedes. Hij had slechts order gegeven om de matras op te lichten, omdat dat de eenige plaats scheen waar men geld zou kunnen verstoppert.

Maar de meest verwonderde van allen was Cleon.

Hij uitte een kreet, deinsde achteruit, klemde zijn handen ineen en wendde zich tot Diomedes.

„Ze hebben mij verraden en verkocht”.

Diomedes bedwong zijn toorn om te zien hoe de zaak zich verder zou ontwikkelen. Hij voelde zich als iemand die naar reptielen vischt en tegelijkertijd huivert voor de nieuwe monsters die hij aan zijn haak kan vinden.

„Dus jij hebt de beurs daar niet neergelegd?”

„Nee — duizendmaal nee”. Hij keerde zich naar den deurwachter.

„Schavuit, wat beteekent dit alles? Jelui spant tegen mij samen en de een is even slecht als de ander. Wie heeft dit gedaan?” Hij dwong den sidderenden jongen op zijn knieën, greep zijn hand en draaide ze omhoog en naar buiten, tot de ongelukkige knaap het bijna uitgilde van de pijn.

„Wie heeft dit gedaan?”

„Pyrrhias”, zei de gemartelde.

„Heeft de jongen hem de beurs gegeven?”

„Ja”.

„Waarom heeft hij dat gedaan?”

„Omdat iemand, die u haat, het hem bevolen heeft”.

„En waarom heeft Pyrrhias den jongen gehoorzaamd?”

„Omdat hij u haatte. U weet zelf, dat u hem gisteren hebt laten afranselen”.

Cleon wendde zich tot Diomedes.

„U ziet zelf, in welk een net ik verstrikt ben”.

„Het is van je eigen maaksel”, antwoordde Diomedes, „en je mag de goden danken dat je er niet in naar den rechter gesleept wordt. Mij heb je nooit bedrogen sinds je in mijn dienst bent getreden, waarin je thans niet langer bent”.

„Ik ben dus ontslagen?”

„Van dit oogenblik af. Je behoeft zelfs het feestmaal voor hedenavond niet af te maken. Pyrrhias, dien je valscheijik beschuldigd hebt, is een even goede kok als jij en hij zal je plaats innemen”.

„En mijn loon?” vroeg Cleon brutaal.

„Het loon van den straatdief is de dood. Als je nog één moment in mijn huis blijft, laat ik je voor den magistraat leiden. *Scheer je weg!*”

„Ik ga al”, zei Cleon. Het was merkwaardig de verandering in hem te zien en de kwaadaardigheid, die plotseling onder het mom van goedigheid te voorschijn trad. Hij ging de kamer uit.

Diomedes wendde zich tot den knielenden slaaf.

„Waarom heb je Pyrrhias valsche beschuldigd?”

„Meester”, antwoordde de slaaf, „ik was bang.”

Diomedes nam de beurs van het bed, beval Pheidon hem te volgen en ging de kamer uit.

Hij ging hem voor naar de huisdeur en opende ze eigenhandig om den jongen uit te laten.

„Heb je het zilverstuk genomen, dat ik zei dat je hebben mocht?”

Pheidon spuwde den drachme in de palm van zijn hand, toonde hem en stak hem weer in zijn mond.

Gisteren zou Diomedes den jongen waarschijnlijk de beurs met zilvergeld hebben toegeworpen en hem gezegd hebben, dat hij ze houden mocht voor zijn eerlijkheid; maar nu zag hij plotseling de Eerlijkheid in een nieuw licht en een nieuwen glans door de schurkerij van Cleon en de veiligheid der slaven; en de stoere Pheidon was even plotseling met waardigheid bekleed, waar hij tevoren slechts de kunst had verstaan te vermaken.

„Je zegt, dat je in de havenstad woont?”

„Ja, in de straat van Munychia”.

„Waar is dat?”

„Het is de straat die uitloopt op de No. 1 Kade der oorlogs-treinen”.

„En je volle naam?”

„Pheidon, de zoon van Simon den visscher”.

„Is hij een vrij man?”

„Hij is een burger”.

„Ik had je gaarne in mijn dienst genomen, maar dat is onmogelijk — jouw werk ligt op zee”.

„Touwen en zeilen en riemen”, zei Pheidon. „Op die manier wil ik u gaarne te allen tijde van dienst zijn, maar ik zou uw beurs niet weer door Athene willen dragen voor al het geld, dat ze bevat”.

„In ieder geval”, zei Diomedes, „heb je het beter gedaan dan een van mijn slaven het gedaan zou hebben. Jij bent eerlijk en als ik je met iets kan helpen, kom me dan maar opzoeken”.

Pheidon lachte. Diep in zijn vreemdsoortig karakter lag een grein van bitterheid, een grein van het zout der zee.

„Wie weet”, zei hij, „wie ooit hulp noodig zal hebben? Gijzelf kunt ze wellicht eens behoeven. Zoo ja, komt u mij dan maar opzoeken”.

Hij ging weg.

Diomedes, verbaasd over zijn antwoord, stond op het punt hem terug te roepen, maar hij bedwong zich en sloot de deur.

Het was de eerste keer in zijn leven, dat hij voor portier gespeeld had.

Die gedachte kwam bij hem op en hij lachte er om.

„Hindert niet”, zei hij. „Het is misschien de eerste keer dat mijn deur geopend is om de Eerlijkheid te laten vertrekken. Vreemd, dat ik zelf ze voor dit doel geopend heb”.

Hij wendde zich om en liep het huis in.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

DE VRAAG DIE SOCRATES NIET KON BEANTWOORDEN.

De gasten, die hij dien dag voor het middagmaal verwachtte, zouden eerst tegen half negen komen. Het was nu vier uur.

Op een gewonen dag zou hij op dit uur naar de gymnastiekplaats zijn gegaan, of zijn paarden hebben laten rennen, of zijn vrienden hebben afgewacht; maar vandaag ontbrak hem de lust tot al deze dingen. Toen hij weer op de binnenplaats ging zitten, had hij Cleon en Pheidon en al wat er in het laatste half uur gebeurd was al weer uit zijn geest verbannen.

Datgene wat tot nu toe slechts vage vormen had aangenomen in zijn gedachten, stond nu als in levenden lijve voor zijn geest.

Het meisje in den binnenhof van Gyges stond voor hem.

Hij kon het plassen van het water hooren, kon zien hoe zij zich voorover bukte om het water met haar handen op te scheppen, hoe zij uit het bad sprong, ineenhurkte en zich hulde in haar haren.

Weer kwam hij onder de betoovering van dien blik, vast, vijandig, verbaasd, alsof een tegenstander, die door alle eeuwen heen zijn tegenstander was geweest, plotseling van aangezicht tot aangezicht voor hem was opgedoemd; een fee, verrast in haar naaktheid, onverwacht bespeurd.

Evenals iemand, die, onder den invloed van den wijn, bemerkt dat hij zijn geestelijk evenwicht verloren heeft zonder daar verder over na te denken, evenzoo had Diomedes onder den ban van dit nieuwe gevoel zichzelf niet dieper gepeild.

Thans echter trachtte hij zijn gevoelens te ontleden, hoezeer alle pogingen om te trachten met behulp van het bewuste het onder-bewustzijn te doorgronden, tot mislukking gedoemd zijn.

Hij had nog zijn wandelstok in de hand, en terwijl hij met de punt figuren zat te trekken op den steenen vloer, kreeg hij een idee. Hij stond op, liep den hof door en, voor den tweeden keer dien dag als zijn eigen portier dienst doende, verliet hij het huis.

Hij liep door de Straat van den Tempel van Dionysus, door de Straat der Triremen naar de Straat der Fontein.

In de Straat der Fontein bleef Diomedes voor een deur staan en klopte.

De deur ging open en liet een gang zien; en de portierster, een vrouw van zestig jaar, gerimpeld en bruin als perkament, die hem dadelijk herkende, verzocht hem binnen te komen.

Het was een heel klein huis, maar bijna zoo mooi als het huis van Diomedes; een uiterst zwakke geur van brandende specerijen parfumeerde de lucht, en in den hof waarboven de zonnige hemel zich welfde, vulden duiven in twee groote kooien, de ruimte met hun gekir.

De portierster geleidde den bezoeker naar een deur rechts van den binnenhof, wenkte hem te wachten, ging naar binnen en kwam bijna dadelijk weer terug. Zij hield de deur voor hem open en hij trad een kleine kamer binnen, met prachtig beschilderde muren — gekleurde muren wier paneelschilderingen liefdeshistories in kleuren waren.

Het ameublement der kamer bestond uit een rustbed, bedekt met een dikke bontvacht, en een bronzen stoel waarop een rood kussen lag.

Op het rustbed lag een vrouw, steunend op haar elleboog, half opgeheven; bij den stoel stond een buitengewoon leelijke man, met verwarde haren, armelijk gekleed en met een zwaren, grof gesneden stok in de hand, als iemand die diep verzonken is in gepeins.

De vrouw was Evadne, de hetaere, en men kon zich geen grooter tegenstelling denken dan die van haar schoonheid met de leelijkheid van den man die naast haar stond.

Geboren in Mitylene, lag in haar oogen de kleur der Egeïsche zee, een gave van het eiland harer geboorte. Haar gelaat was lieflijk en er sprak zoowel geest als verstand uit. Over eenige jaren zou zij liefderijk zijn met de liefderijkheid waarmee Demeter blikte over de velden met rijpend koren. Niets had haar bedorven in heel haar vreemdsoortige levensverwarring, noch haar besmeurd — zelfs niet de liefde van den man.

„Welkom”, sprak zij, toen Diomedes binnen trad. Zij keek tersluiks naar den man aan haar zijde, die, nog steeds in gedachten verdiept, zelfs geen wimper had bewogen toen de nieuwe gast binnen was gekomen.

Diomedes, die de beteekenis van dien blik dadelijk had begrepen, zei niets, maar plaatste zich aan het voeteneinde van het rustbed waar hij, met de handen op zijn stok geleund, bleef staan.

De man met zijn bloote voeten ontwaakte uit zijn gepeins.

„Zoo is het, Evadne”, zei hij. „Gij tenminste denkt niet in woorden”.

De wijsgeer en de vrouw hadden blijkbaar een discussie beëindigd, en nu hij de zaak doordacht had, herkende hij Diomedes en wenschte hem goeden dag.

Nu had Diomedes veel respect voor de filosofie, maar hij was gekomen om met Evadne te praten en hij wist heel goed, dat hij reddeloos verloren was, als hij eenmaal verstrikt raakte in het net van den wijsgeer, als hij in de val van den elenchus was gevangen.

„Goeden dag”, zei hij. En zich toen tot Evadne wendend: „Kijk, vindt ge het niet vreemd, dat wijsgeeren die hun leven doorbrengen met andere menschen te ondervragen, vaak het antwoord schuldig blijven als men hun iets vraagt?”

Zonder op die vraag te antwoorden keek Evadne naar den man die naast haar stond, en glimlachte. Deze keek naar Diomedes met een welwillende uitdrukking op zijn gelaat; dat moest bij hem een glimlach voorstellen, en evenals een glimlach op het gezicht van een gewoon mensch, deed de mildheid die uit zijn oogen sprak zijn leelijkheid vergeten.

Hij scheppte vermaak in Diomedes' geestigheid, jeugd en schoonheid. Hij kende den jongen man goed, en die aanval, de aanval van een vlinder op een rots, amuseerde hem.

„Gij weet, dat ik niets weet”, zei hij, „ik vraag slechts om te leeren. — Wat wenscht gij te vragen?”

„Slechts dit”, antwoordde de ander. „Antwoord mij. Wat is de Vrouw?”

„Een vrouw?”

„Neen — zoo luidt mijn vraag niet. Ik vraag u: wat is de Vrouw?”

De barrevoeter bleef in gedachten staan. Toen hief hij het hoofd op.

„Er is slechts één antwoord op die vraag”.

„En dat luidt?”

„Vraag het niet aan een man”.

Hij liep naar de deur, opende ze en verdween.

Evadne lachte.

Diomedes ging op het rustbed naast haar zitten, nam haar hand in de zijne, hield ze vast en bewonderde ze alsof zij een prachtig kunstwerk was.

„Evadne, schoone filosofe, ge hebt mijn vraag gehoord en eveneens zijn antwoord. Mijn hart is verontrust. Ik dacht, dat ik alle dingen in het leven kende, maar vandaag is mij de vraag gesteld, die gij zooeven gehoord hebt —”

„Door een vrouw?”

„Ja, ofschoon ze geen woord tot mij sprak”.

„Neem u dan in acht, mijn vriend”, zei Evadne, half lachend, „of ge zijt verloren”.

„Verloren?”

„De vraagster, die u deze vraag stelt zonder te spreken, zal heerschen over uw leven”.

„Waarom?”

„Omdat gij uw leven zult doorbrengen in pogingen om haar te beantwoorden”.

(Wordt vervolgd).

MAART.

Ik zing zoo graag een lustig lied

Van lente, liefde of zonne!

Maar nu . . . waarom? . . . ik weet het niet . . .

'k Ben tevergeefs begonnen.

't Is of mijn zang plots wordt gestuit

Door sluizen van gedachten,

Die ieder vroolijk, blij geluid

Doen eindigen in klachten.

De wereld is zoo grauw en grijs:

Zoo zonder lust en leven.

Zelfs 't vogeltje vindt nu geen wijs,

't Vliegt droef door doodsche dreven.

En ik, die nu niet zingen mag

Van lentezonnedagen,

Ben triestig als deez' treurnisdag

Met al zijn Maartsche vlagen.

ROSA CORTHAUTS—VAN PUIJENBROEK.

Foto C. Steenbergh.

DE FUNDATIE VAN RENSWOUDE. REGENTENZAAL.

De fundatie van Renswoude te Utrecht.

Op den 26sten April 1754 stierf binnen Utrecht, in den gezegenden ouderdom van 92 jaren, Vrouwe Maria Duijst van Voorhout, weduwe baronesse van Reede, vrijvrouwe van Renswoude enz., die bij uitersten wil tot hare eenige erfgenamen had aangesteld het stads-kinderhuis van Utrecht, het weeshuis van Delft en het weeshuis van 's Gravenhage, ieder voor een derde gedeelte. De kinderen, wier lot zij zich had aangetrokken, zouden niet, zooals de weesjes van Everard Zoudenbalch, hun kostje langs de huizen behoeven te gaan bedelen, want hare „expresse begeerte” was 't, „dat eenige van de verstandigste, schranderste en bekwaamste jongens, niet jonger als vijftien jaren, maar wel daarboven in derselver huizen (zouden worden afgezonderd en aangezet) hetzij in de Mathesis, teekenen of schilderkonst, Beeldhouwen of Beeldsnijden, oefeningen in sware Dijkagien tot behoudinge van ons Landt tegens sware overstromingen van 't water, of dergelijke Libere Consten”. Het stads-kinderhuis zelf, met zijn bevolking van ongeveer 280 weezen, was echter geheel en al ongeschikt tot afzondering van de kweekelingen der Fundatie. 't Was een oud kloostergebouw, waarin weleer de Reguliere-kanunnikessen van Sint-Agnes van de wereld afgesloten, hadden geleefd, en dat in 1675, van stadswege tot een verblijfplaats van ouderlooze kinderen, die in het Zoudenbalch-weeshuis niet konden worden opgenomen, werd ingericht ¹⁾. Zoo besloten dan Regenten in Slachtmaand van het jaar 1755 om over te gaan tot het stichten van een nieuw huis, dat alleszins tot sieraad van de stad zou moeten strekken, en wel op een „seker ledige stadsgrond en erf”, gelegen naast het stads-kinderhuis aan de Agnietenstraat, zijnde „maar een vuyl en hoek, van geen de minste waarde, achter op het Minageutte” (een oude water-

loop). Wij moeten erkennen dat heeren Regenten hun oogmerk goeddeels hebben bereikt: inplaats van een „vuilen hoek”, zien wij nu een rijk-versierden, kostbaren hardsteen gevel op voortreffelijke wijze de Lange Nieuwstraat afsluiten. Maar 't moet ons toch ook van 't hart, dat indien de ontwerper — de steenhouwer Verkerk — een honderdtal jaren vroeger had geleefd, wij behalve van een „kostbaren”, ook van een „schoonen” gevel zouden hebben kunnen spreken, hetgeen wij thans niet vermogen te doen. Wel zou het aanzien van het gebouw er ongetwijfeld bij winnen wanneer daarin weer de oorspronkelijke ramen werden aangebracht, evenals de wapen-teekens boven en onder het inschrift, maar dat alles zou toch het barokke van het geheel niet kunnen wegnemen. De patriotjes — die op hun wijze het „de wapens neder” huldigden — hebben de vernieling van bedoelde geslachtswapens op hun geweten, gelijk Joan Stouw op het zijne, de vervaardiging van het gedicht of inschrift, hetwelk aanvangt met de woorden:

„Der Duisten laatste telg, Renswou's Hoog edele vrouw,
„Schonk Utrechts Kinderhuis dit treffelijk gebouw”.

Wát Regenten ook beproefden om de ontsiering van hun gebouw te verhinderen, de nieuwe Heeren bleven onverbiddelijk aandringen op de stipte naleving van de Publicatie van het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig Gewest Utrecht van 7 Maart 1798: de wapens, ook die laatstbedoeld wapen, de windwijzers en, niet te vergeten, het gedicht van Joan Stouw, moesten worden vernietigd. Een landsche Heeren, was oorzaak dat wij Joan's gedicht nog windwijzers — overigens geen onhatelijke zinnebeelden voor onze patriotjes — weer op hun oude plaats konden draaien naar windelust. Nadat op den 10en October 1761 de eerste

¹⁾ Heden ten dage zijn in deze, voor 't grootste gedeelte nieuw opgetrokken, gebouwen o.a. de Utrechtsche musea gevestigd. In de gerestaureerde kapel is het Aartsbisschoppelijk museum ondergebracht.

leerlingen, ten getale van negen, in het Fundatie-huis waren opgenomen, lieten Regenten niets achterwege om hen, volgens de begeerte van de stichteres, op te kweeken tot nuttige en bekwame leden van de maatschappij. Een kundig leeraar „ver in de mathesis en cijfferkonst geavanceert” werd aan de inrichting verbonden ¹⁾, evenals een onderwijzer die de kinderen moest voorbereiden voor de kunsten en wetenschappen „en op genie en capaciteit acht geven”. Voorts een kunstschilder en teekenmeester, en wat later een plaatsnijder ²⁾ en leeraren in de Latijnsche, Grieksche, Fransche en Engelsche talen en ten slotte, in 1799, een onderwijzer in het Duitsch, die achter zijn naam: J. C. Knackwoerst, zijn herkomst geenszins verborgen hield. Het opzicht werd opgedragen aan een Binnenvader „in der daad Lidmaat van de waare Gereformeerde Nederduitsche Gemeente Jesu Christi, Godvruchtig van wandel, gestadig, getrouw, voorzichtig en ongetrouw”, tot wiens taak onder meer zou behooren het toezien op het „komen en heenen gaan” van de meesters. Om zich hiervan naar behooren te kwijten, werden hem de noodige zandloopers ter hand gesteld: klokken konden van streek zijn, de zandlooper liep immer gestadig en getrouw. Was het voor de vakkennis van de jongens gewenscht, dat zij buiten de stichting in de leer gingen, dan stonden Regenten dat volgaarne toe. Enkelen mochten zelfs naar Frankrijk en Engeland reizen, en ontvingen dan gedurende drie jaren eene jaarlijksche uitkeering van 800 gl. En verlieten de leerlingen, na een verblijf van zeven jaar, het Huis, dan mochten zij, behalve hun verworven kennis, ook een groot gedeelte van de door hen gebruikte instrumenten en boeken mee de wereld in nemen. Bovendien een uitzet van 600 tot 700 gl., somtijds met bijvoeging van een hulpgeld voor een paar jaar of een renteloos voorschot, alsmede 1 kleed met 2 broeken van laken tot 5 gl. de el, 1 hoed, 1 paar schoenen, 2 paar boven- en 4 paar onderkousen, 6 hemden, 12 neteldoeksche stropdassen, 6 paar boordsmouwen, 1 winter- en 2 zomerborstrokken, 4 mutsen, 6 zakdoeken, 1 koffer, 1 bijbel in 4to en 1 zakbijbel, van Brakel's „Godeleerdheid”, van der Kemp's „Over den Catechismus”, 6 boeken papier en 2 bossen pennen. Opmerkelijk is het in de „Aanteekeningen” van Mr. van Hengst te lezen hoe „alle morgen de Couranten hartop bij beurte gelezen werden” en de „Landkaarten op de tafel gelegd, ten eynde aan hun de uytlegginge en aanwijzinge der Landen en Steeden in die Couranten vermelt” te doen. Alles in deze Fundatie maakt den indruk van degelijkheid en grondigheid, zelfs de wijze van bestraffing der knapen, die het al te bont hadden gemaakt. Zoo vernemen we van een 16-jarigen jongeling, die stijfhoofdig was geweest en zich „ongemeen assurant had aangesteld”, dat hij in tegenwoordigheid van de overige leerlingen, door den provoost van het Stadskinderhuis op den ezel zou worden gelegd om gekastijd te worden, waarna hij veertien dagen thuis moest blijven, vastgemaakt aan het blok, en dat nog wel gedurende de beide kermisweken. Maar behoudens deze vrij onbetekenende voorvallen, bleef alles tot aan „de gewenschte omkeering van zaken” in 1795, van een leien dakje gaan. De meeste leerlingen maakten goede vorderingen. De een verliet het Huis als kunstschilder, de ander als beeldhouwer, een derde als plaatsnijder. Men zag er in het leger of bij de vloot opklimmen tot hooge ambten: chirurgijn-majoor, luitenant-kolonel bij de artillerie, majoor bij de genie of kapitein-luitenant ter zee, terwijl weer anderen in den burgerlijken dienst van Land en Stad het brachten tot opzichter-generaal van 's Lands zeewerken in Staats-Vlaanderen en Brabant en tot directeur der Stadswerken te Amsterdam; en heeren Regenten, over zóóveel voor-

spoed verblijd, hielden nu en dan in het gesticht een fijnen maaltijd of ondernamen in den zomer met het Statenjacht, bijwijlen vergezeld van hun echtgenooten, een tochtje naar een der Vechtdorpen om daar in het rechthuis „een baarsie te gaan eten”. Totdat de golf van volksche-vaderlandsliefde over de Zeven Provinciën sloeg en verschillende Regenten van hun rustige zetels spoelde. Want het nieuwe bewind, dat in die dagen werd ingesteld, vergenoegde er zich niet alleen mede de windwijzers en wapenteekens — waarvan wij zooeven spraken — die gevaar voor vaderland en weezen opleverden, weg te laten nemen, maar het verving ook op den 26en April 1798 zeven van de twaalf Regenten door „Burgers”, die een onveranderlijken afkeer van het oude bewind deelachtig waren. Dit nieuwe College begon nu aanstonds, ingevolge art. 2 van de Instructie door het Intermediaire gemeentebestuur aan Regenten van het Kinderhuis verstrekt, een onderzoek in te stellen naar de politieke gezindheid van leermeesters, suppoosten, werkbazen en leveranciers. Het gevolg daarvan was, dat met echt-republikeinsche liberaliteit een aantal leveranciers van het gesticht aan den dijk werd gezet en dat de posten van geneesheer en chirurgijn „open gevallen” werden verklaard, nademaal doktor Römer en de heer Greeve geen „com-Patriotten” waren. Nu kwam het er echter op aan een „weldenkenden” geneesheer en chirurgijn te vinden. Maar het bleek al spoedig dat, behalve de nieuwe Regent, doktor Robol, alle andere geneeskundigen te Utrecht nog onwettig in den nacht van Stadhouderschap en Adeldom te dutten lagen, weshalve heeren Regenten „begrepen de voorige(n), aan wien nog geen aanzegging van hunne remotie is gedaan, te laten continueren tot nader dispositie”. Deze „nadere dispositie” namen echter niet Regenten, doch de

Foto C. Steenbergh.

DE FUNDATIE VAN RENSWOUD. MIDDENGEDEELTE VAN DEN VOORGEVEL.

1) In 1810 werd als zoodanig werkzaam gesteld Jacob Nieuwenhuis, Leeraar bij de Ev. Lutherse Gemeente te Utrecht en mede-directeur van de Mij tot Nut van 't Algemeen. Later werd hij Hoogleraar in de Wijsbegeerte te Deventer en te Leiden. Deze, en vele andere gegevens, zijn ontleend aan de „Aanteekeningen betreffende de Fundatie der Douairière Baronesse van Reiningen van Renswoude te Utrecht,” bijeenverzameld door Mr. C. G. C. van Hengst, oud-secretaris en Administrateur der stichting (Utrecht, bij C. H. E. Breijer, 1890). 2) J. de Wit, een medewerker van Reinier Vinkeles uit Amsterdam.

Dood. Want tot aan hun afsterven toe zijn deze beide heeren hunne bedieningen blijven vervullen. ☞ Ook voor 't overige heeft de Stichting rijkelijk in de weldaden van de achttien jaren Bataafsche- en Fransche Vrijheid gedeeld. In 1795 werden de vier op houten borden geschroefde zilveren tafelen tabakscomforen „geredimeert”; drie jaren daarna moest een gedwongen $2\frac{1}{2}\%$ schuldbrief groot 5000 gl., ten laste van het Gewest worden opgenomen, terwijl men nog later een geldleening moest aangaan tot een zelfde bedrag. In 1812, toen het gebouw der Fundatie als Lyceum dreigde in beslag te worden genomen, deelden Regenten o.a. aan „*Le Maire de la ville d'Utrecht*”, mede dat de geldmiddelen van de Stichting, welke alleen uit Nederlandsche fondsen bestaan, door de tijdsomstandigheden tot op een derde gedeelte zijn verminderd (dank zij de tierceering) en zij zich verplicht zien alles in het werk te stellen, om datgene te behouden, 't welk nog over is, waarvan het gebouw der Fundatie, het eenige wat zij bezitten, geen gering gedeelte uitmaakt. ☞ Bedoelde tierceering had mede tot gevolg, dat voortaan (einde 1810) de bezoldigingen van het personeel slechts voor een derde gedeelte konden worden uitbetaald, terwijl verder de grootst mogelijke bezuinigingen moesten worden toegepast. Op 1 Maart van het daarop volgende jaar moest de kweekschool, tot opleiding van jongelieden voor de Fundatie, worden afgeschaft. Sedert dien werden de kweekelingen der Kinderhuisschool, na vergelijkend onderzoek, tot leerlingen der Fundatie gekozen. ☞ Zoover kwam het zelfs, dat een voorstel werd gedaan om de drie gestichten (te Utrecht, 's Gravenhage en Delft) ineen te laten smelten, teneinde de Stichting voor algeheelen ondergang te behoeden. Bij de daaromtrent gevoerde onderhandelingen konden de Utrechtsche heeren het echter met hun Haagsche en Delftsche ambtgenooten niet eens worden, zoodat dit voorstel verviel en men besloot, door nog verder doorgevoerde bezuinigingen, te redden wat er te redden viel. Het aantal leerlingen werd teruggebracht tot vijf; de drie dienstboden „kregen gedaan” en geen tuinman noch „horologiemaker”, zouden meer in vasten dienst worden genomen. Ook werden de hoedanigheid der kleeding en de grootte van het uitzet der kweekelingen belangrijk verminderd, terwijl men verder niet minder dan vijf vleeschlooze dagen instelde en de tarwe, waaruit het brood gebakken werd, voortaan voor de helft met rogge vermengde. Slechts van de invoering van eenheidsworst vinden wij geen melding gemaakt. ☞ Toen dan in 1813 ten langen leste het einde der Egyptische plagen voor Holland was aangebroken, had de Franco-Bataafsche Vrijheid de Stichting weliswaar nog niet heelemáál doodgedrukt, doch véél adem was haar toch niet overgebleven. Maar als een rechte „kanniedood” begon zij zich langzamerhand weer op te richten, al kwam zij die zware tijden nooit meer geheel en al te boven. Er was dan ook wel reden toe om bij gelegenheid van de vijftigjarige herdenking van Utrecht's verlossing van de Fransche overheersching — op 28 Nov. 1863 — het gesticht feestelijk te verlichten. ☞ Tegelijk met dit herstel, begon de Fundatie nu ook allengs haar klooster-

achtig karakter te verliezen. Op onderwijs-gebied waren de toestanden zooveel verbeterd, dat Regenten het niet meer noodzakelijk vonden, dat de leerlingen door middel van duur huis-onderwijs zouden worden opgeleid. Daarom besloten zij in 1860 dat de „*Elèves*” nog slechts bij uitzondering privaat- in de Stichting, en dat zij als onderwijs zouden ontvangen in de Fundatie zouden worden gedaan. In verband hiermede werd ook de kleeding van de leerlingen gemoderniseerd. ☞ Nog op een andere wijze verviel haar afzondering. De weesjes uit het Ambachts-kinderhuis — dat in 1810 tot hospitaal was ingericht — hadden hun intrek in het gebouw der Fundatie genomen en verblijven daar in het linkergedeelte nog tot op den

huidigen dag. Nu ruim tien jaren geleden werden ook de kinderen uit het armhuis naar hier overgebracht. Thans vinden tusschen de 70 en 80 kinderen er een tehuis in den waren zin van het woord. 't Is een lust om daar die kleuters in de eenvoudige, maar kraakheldere zaaltjes te zien lezen, bouwen, handwerken en wat niet al. Centrale-verwarming brengt een behagelijke temperatuur in het geheele gebouw, en de met zachte kleuren geverfde muren geven een vriendelijke, haast huiselijke stemming. ☞ En het gedeelte der Fundatie, dat bestemd is gebleven voor de „verstandigste, schranderste en bekwaamste jongens”, die zouden worden opgeleid in de „*Libere Consten?*” Dat gedeelte staat nu leeg, het is niet anders meer dan een bezienswaardigheid. ☞ In de groote, ongezellige, gewitte zalen wéégt de stilte. Als doo- dingen staan en hangen nu in de instrumentenkamer de werkstukken en teekeningen der leerlingen uit lang vervlogen dagen, vermolmd en bestoven; de eindeloze zolders zijn verhuurd, ten deele aan een Verzender, ten deele aan het Museum, en de overige vertrekken wachten op een waardig College of Bestuur, dat er zijn zetel zal komen vestigen. Voor de vier of vijf jongelingen, die hier tot 1923 vertoefden, was de huisvesting in zulk een machtig gebouw ondoeltreffend en veel te kostbaar. Regenten konden bovendien de kosten van dienstboden, directeur enz., uitsparen, wanneer zij de

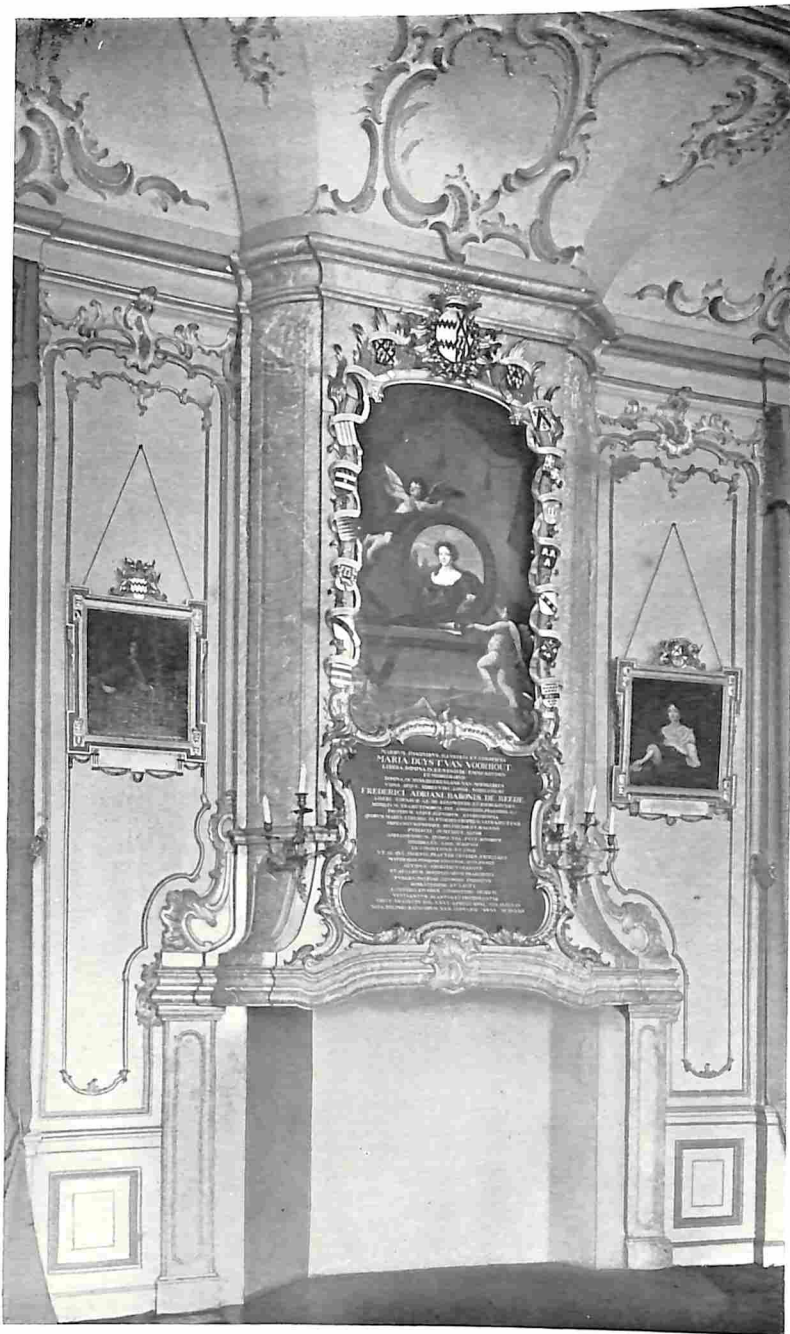

Foto C. Steenbergh.

DE FUNDATIE VAN RENSWOUDE. SCHOUW.

jongens in de stad uitbesteedden, hetgeen sedert dien dan ook geschiedt. Evengoed kunnen zij nu Gymnasium, H.B.S. of Universiteit bezoeken, terwijl de band met de stichting — zij het dan ook met wat minder knopen erin — toch blijft bestaan. ☞ Alleen de Regentenkamer is nog altijd aan het oorspronkelijke doel blijven beantwoorden. De Regentenkamer!, een van de belangwekkendste vertrekken van de gansche stad! De geheele ruimte van het uitspringend middengedeelte van het gebouw wordt door haar ingenomen. Binnen haar muren hebben heeren Regenten meer dan anderhalve eeuw over het welzijn van stichting en knapen beschikt, en af en toe, op den goeden afloop, eens lekker gegeten en gedronken. Hier stondbekwaamheid af te leggen, en hier was 't dat de stad Utrecht in den jare 1766 haar Stadhouder ontving, omdat deze zaal de waardigste werd gekeurd van alle zalen der stad. ☞ Een statige, sierlijk gesneden trap is als 't ware een inleiding, of beter gezegd: een opleiding, tot dit voorname vertrek, waar-

van onze afbeelding wel een goed beeld geeft van ruimte en hoogte, versiering met lofwerk en schilderstukken, doch ons uitaard in het onzekere laat omtrent zijn schoone harmonie van kleuren. ☞ De grootste indruk van al maakt wel die wondere rijzige, grijsmarmeren schoorsteenmantel, waarin de beeltenis van Maria Duijst in eene omranking van veelkleurige wapens is gevat. Maar ook de gewelfde, rijkelijk met fijn lofwerk versierde zoldering wekt bewondering. Nergens elders in de stad valt nog zulk een gaaf Lodewijk-XV-werk te zien. Het rondeel in het midden dezer zoldering werd verlucht door Jan Cracoo, een leerling der Fundatie, die in 1770 ter schoole was gedaan bij den beroemden schilder Greuse te Parijs. Ook twee van de vier vakken boven de gepaneelde deuren zijn door hem beschilderd, en wel met voorstellingen van de jaargetijden, terwijl J. Mauer, kunstschilder van de Stichting, de beide andere „maalde”. ☞ Een ander leerling, Jan van den Brink, die zijn ambacht ook in Parijs had geleerd, vervaardigde de „pendule horologie met een extra fraay speelwerk van 9 airtjes”, dat eveneens in deze zaal is geplaatst, en ook op nog andere plaatsen in het gebouw leggen werkstukken van vroegere leerlingen getuigenis af van de grondigheid waarmee deze hun handwerk hadden geleerd. ☞ Maar ondanks al het mooie dat hier valt te waardeeren, blijven de stilte en de verlatenheid zwaar drukken in deze tot museum geworden Fundatie. Het schijnt of bepruikte en bepoederde heeren, de Westrenens, de Stricks, de van Stuyvesants en de Sadelijns, na gedane besognes, zich waardiglijk van hunne zetels hebben verheven en na vele wederkeerige reverentiën, fier zijn weggereden in hun rossen.... en dat de doorluchte vergaderzaal hen sedert wacht, wacht. De portretten aan de wanden, het veelkleurige fransche en saksische porselein in de kasten, de stoelen rondom de tafel, alles wacht hén. De belangstellende bezoeker van dezen tijd moge nóg zoo opgetogen zijn over haar schoonheid, deze jonkvrouwelijke zaal merkt hem niet eens op; in zichzelf verzonken, mijmert zij voort over haar vroegere hoofdsche vereerders en zij wacht.

DEN UIJL.

Foto C. Steenbergh.

PHILODENDRON ANDREANUM DEVANS, GEKWEEST
IN DEN HORTUS BOTANICUS TE AMSTERDAM.

planten zou men bijna ook luxe-vormen der tropische natuur willen noemen, ware het niet dat ook aan die vormen biologische wetten ten grondslag liggen. ☞ Een plantenfamilie, die in dit opzicht al bijzonder uitmunt, is die der *Araceae*; het is ongelooflijk wat die familie reeds aan bladschoon den plantenliefhebbers heeft gebracht; men denke slechts aan de kleurige *Caladiums*, aan de *Colocasia's*, *Anthuriums*, *Dieffenbachia's* en niet te vergeten aan de *Philodendrons*, waarvan ik U hier een der schitterendste en fijnste soorten voorstel, nl. de *Philodendron Andreanum Devans*. De bladen dezer, uit Columbië herkomstige soort, worden 50 à 70 c.M. lang en

soms langer nog, bij een breedte van slechts 20 à 30 c.M. Als reusachtige schilden in verticalen stand onttrekken ze takken en bladstelen aan het gezicht. Het is of ze deze met hunne luchtwortels, welke aan de omhoog strevende takken ontspringen, willen beschermen tegen het licht en tegen droging; want men weet, dat diffuus licht en vochtigheid een goed milieu scheppen voor die gewichtige levensorganen, die wortels in het algemeen voor de planten zijn. ☞ De luchtwortels zijn hier van tweeërlei aard met tweeërlei doel; er zijn er om de plant in staat te stellen tegen stammen en takken van boomen en andere houtgewassen op te klauteren, doordat zij zich in horizontale richting om stammen of takken der steunselplant winden en vasthechten, en er zijn er ook, die zich regelrecht naar de aarde richten, daar in den bodem dringen, en daaruit vocht en voedsel opnemen en opvoeren naar de verschillende deelen der plant. Die laatste soort van luchtwortels zijn meestal ook dikker dan de kortere, hechtende luchtwortels. Zij ontstaan om en nabij de bladknoopen, dus dicht bij den voet der bladschijven, die den meesten watertoevoer behoeven, wijl zij het snelst de grootste hoeveelheid water verdampen. ☞ Door deze hecht- en toevoerluchtwortels, die een belangrijk deel van de functies van stam en takken overnemen, hebben de stengels (tronken en takken) der *Philodendrons* weinig anders te doen, dan te zorgen voor hun verlenging, hun taak om bladen en bloeiwijzen te ontwikkelen, de

bladen te dragen en het water en het voedsel, dat de luchtwortels toevoeren uit den bodem, verder te geleiden naar de verschillende deelen en organen der plant. Zelf neemt bij oudere planten de stam weinig deel meer aan het opnemen en vervoer van vocht en voedsel uit den bodem; niet zelden toch is het onderste gedeelte reeds vergaan, of te ver in ontwikkeling achtergebleven, om nog dienst te kunnen doen. ☞ Maar, let nu eens op de bladen zelf! Zijn die niet prachtig van vorm en nervatuur? Ze zijn pijlvormig (langwerpig-ovaal en sterk hartvormig), waarbij de beide rondingen aan den voet als oorvormige lobben opgericht staan; naar omlaag nemen zij geleidelijk in breedte af, tot ze ten slotte in een punt toelopen. Negen groote bladen, met een lengte van rond 40 tot 60 c.M., telt deze, slechts ongeveer één meter hooge, plant, die een stevig stokje noodig heeft om in opge-

TROPISCHE BLADWEELE.

ZOOALS boomen, heesters en struiken met kleine of rudimentaire bladen, met kale, roedevormige takken van bezemachtigen habitus, het kenmerk vormen van de houtgewassen uit droge, dorre streken — men denke aan de macquis-vegetatie rondom de Middellandsche Zee en aan de bezemachtige heestervegetatie van de woestijnen en zandvlakten in Europa, Amerika, Afrika en Australië, — zoo is uitbundige weelde in bladontwikkeling en bladvormen het kenmerk der tropische plantenwereld, in vochtige, boschrijke streken. ☞ Laatstgenoemde streken hebben heel wat schitterende sierplanten aan den luxe-tuinbouw, voor kassen serres, wintertuinen e.d. opgeleverd, en die prachtige blad-

richten stand te blijven. Maar, even als de „stam“, is die stok door de bladeren aan het oog onttrokken! ☼ De kleur der bladen is zooals alleen de mystieke tropische woudvegetatie die vermog te scheppen! Het is een mengeling van fluweelig-donker-olijfgroen tot zwartgroen, met verschillende schijn-glanzen, al naar de valling van licht er op. Dit prachtige, donkerfluweelige, of satijnglanzige groen nu wordt op bewonderenswaardig regelmatige wijze doorsneden, en tot dieperen gloed gebracht door witachtige nerven, waarvan de forsche middennerf regelrecht van den hartvormigen voet van de bladschijf naar beneden uitloopt in de spits daarvan, terwijl wederzijds daarvan zachtgebogen zijnerven zich naar den rand van het blad begeven. ☼ Het is een schouwspel dat den plantenvriend gevangen houdt en telkens opnieuw vermog te boeien. De jonge bladen hebben een lichte, bruingele kleur, die in groen en donkergroen overgaat, naar gelang zij uitgroeien en volwassen worden. — Ik geloof niet, dat ik meer van het uiterlijk dezer plant behoef te zeggen, de afbeelding spreekt verder voor zich zelf! ☼ Er bestaan van het type van de *Philodendron Andreanum* meerdere verwante vormen, waarvan een der bekendste mede is de *Philodendron Lindenii* Wallis, uit Ecuador, wier bladschijven satijngroen en wat breeder zijn, en de *Philodendron melanochrysum* Linden André uit Columbië, waarvan de bladen echter belangrijk veel korter zijn, en hier en daar koperrood zijn aangelopen; beide zijn echter ook prachtige sierplanten voor de gematigd-warme kas, echte weeldeplantvormen van ongerepte gaafheid en zuiverheid! ☼ Als men den pot ziet, waarin de afgebeelde plant staat, zal men zich allicht verwonderen, dat die zoo klein is, voor zulk een weelderig ontwikkelde plant. Inderdaad, als zij warm en vochtig genoeg staan, doen deze planten met weinig grondstoffen wonderen. Want niet alleen dat de pot niet groot is, de substantie van de bodemstoffen is luchtig en weinig voedselrijk. Zij bestaat uit een samenstel (compost) van varenwortel, veenmos en groven bladgrond, van elk een derde deel, met wat ouden stalmost en grof zand, en dat alles goed gemengd en stevig aangedrukt. Wat de plant niet in den pot vindt, halen de luchtwortels wel uit de omringende vochtige atmosfeer, en uit den bodem buiten den pot, waar zij dien mogen bereiken. ☼ Als men maar zorgt dat de compost in den pot, en de atmosfeer in de kas steeds van warme vochtigheid verzadigd is, is men al een heel eind op den goeden weg. Want de *Philodendrons* zijn kinderen van het woud en schuwen als zoodanig het directe zonlicht. Daarom moeten deze planten in den zomer regelmatig tegen invallend zonlicht beschaduwde worden. Alleen in de vier wintermaanden (Nov., Dec., Jan., Febr.) kan het vrije, maar hier helaas dan zoo spaarzame zonlicht vrijelijk toetreden!

A. J. V. LAREN.

UIT HET HEMELSCHE RIJK.

ROOVERS-SOLDATEN OF SOLDATEN-ROOVERS.
EEN GÉNÉREUS ROOVERHOOFDMAN.

REEDS sedert lange, lange jaren heerscht in het uitgestrekte Rijk van de rijzende Zon een wanorde zonder voorbeeld en ontwikkelen zich aldaar de verhoudingen op een wijze, die maar door weinig Europeanen met een juist begrip gevolgd kan worden. ☼ Het best „geregelde“ deel van dezen chaos schijnt ten slotte nog . . . het rooverwezen te zijn; dit verheugt zich in een

bloei die voor onze landen alleen te vergelijken valt met het tijdperk, aansluitende aan den dertigjarigen oorlog. De omvang van het kwaad is echter van, voor ons, onbekende proporties. ☼ Als meest-sprekend voorbeeld kunnen wij de Chineesche provincie Honan noemen, waarvan het bergachtige gedeelte in het Noordwesten een waar rooverland is. Toen in 1922 generaal Tsjaou Hengti door den christengeneraal Feng-Yu-hsiang verslagen was, voegden de restanten van het leger van den eerstgenoemde zich hier bij de roovers, waardoor zij een macht van ongeveer 10.000 man sterkte vormden onder de krachtige leiding van den geveesden Lau-Jang-jen. ☼ Na deze vereeniging begon het rooversleger van zijn centrum uit „uitstapjes“ te maken, die zich niet alleen over de eigen provincie, maar ook over de naburige provincies Anhwei en Hupe uitstrekten. Toen kon men dan ook zien gebeuren, hoe zelfs met muren versterkte provinciale hoofdsteden door deze geweldenaars werden ingenomen en platgebrand, de bevolking uitgeplunderd en bij honderden over de kling gejaagd werd. Met groote snelheid bewoog het leger van Lau-Jang-jen

zich voorwaarts; dagmarschen van 100 K.M. waren geen zeldzaamheid. De onberekenbaarheid van hun verschijnen droeg er niet weinig toe bij om de stemming onder de bevolking tot een paniek op te voeren en . . . dit was juist wat zij noodig hadden. ☼ In de welvarende stad Schangtsai kwam op een onheilsvollen Octobernacht om half drie het bericht binnen, dat de rooversbenden in aantocht waren, en reeds twee uren later stond zij op verschillende plaatsen in brand, waarna de heksensabbath eerst recht een aanvang nam. Den volgenden nacht marcheerden dezelfde roovers in geforceerd tempo naar de stad Hsiangching waar zij hun werk even grondig deden; daarop kwamen Schenkinhsien en Yingehonfu aan de beurt. Een enkele maand waren zij „en route“ geweest en acht steden waren hun in dien tijd ten prooi gevallen, waarna zij weder op hun basis, het Noordwesten, terugkeerden, rijk beladen met buit en met medevoering van vele gijzelaars, waaronder zich ook acht vreemde missionarissen bevonden. ☼ Toen was het

der Overheid toch wel wat al te bargeworden. Er werd een leger gemobiliseerd en het duurde niet lang of het grondgebied der roovers was omsingeld, maar tot een geregelde aanval kwam het niet . . . men vreesde den driesten tegenstander te zeer. Na lang onderhandelen kwamen partijen tot een overeenkomst, waarbij de rooverhoofdman zijn buit en gevangenen moest teruggeven, maar, als „tegenprestatie“ van het Wettelijk Gezag, met zijn mannen in het geregelde leger werd opgenomen. Lau-Jang-jen zelf zag zich bij die gelegenheid tot brigade-generaal benoemd! Voorzeker een voor onze begrippen zonderlinge wijze om een Groot-Struikroover en zijn mannen tot gehoorzaamheid aan den Staat te brengen. ☼ Niet lang hield Lau-Jang-jen zich rustig; het baantje verveelde hem blijkbaar dra wegens gebrek aan avontuur. Spoedig trok hij er weer aan 't hoofd van een goed-uitgeruste bende op uit en teisterde verschillende provincieplaatsen, tot hij ten slotte in 1924 ernstig gewond en door een van zijn onderbevelhebbers, die zelf geen greintje beter was, uit hoop op een flinke belooning, voor goed onschadelijk gemaakt werd. ☼ De troepen van Lau-Jang-jen kregen nu een anderen leider, die echter geheel en al uit hetzelfde hout gesneden was als hun oude chef en derhalve ook den machtelozen autoriteiten handen vol werk bleef geven. Hetzelfde slappe systeem werd ook thans weder toegepast. Eerst werden de roovers tot soldaten gemaakt,

OLD-HANNOVER. LEINEBRUG.

oud-HANNOVER. OUDE GEVELS AAN DE MARKT.

later verkozen ze weer roovers te zijn en daarna werden ze wederom liefderijk door het leger in zijn gelederen opgenomen. Waarschijnlijk was het verschil in functie niet zoo belangrijk! Tenminste als wij hooren hoe het Tsjenlin nabij Kaifengfu in de provincie Honan verging, krijgen wij sterk den indruk dat van roover tot soldaat of omgekeerd, de overgang niet zoo héél groot was. Tsjenlin werd door de roovers aangevallen en riep het provinciale garnizoen te hulp. Dit gaf aan dien oproep gehoor, o zeker, maar arriveerde pas toen de bende reeds zes uren geleden het tooneel verlaten had. Noodzakelijk moest toen in de geplunderde stad „inspectie” worden gehouden en zóó goed hadden de roovers hun werk niet verricht, of de garnizoenstroepen zagen nog kans naar Kaifengfu terug te keeren onder medevoering van hoogopgeladen wagens . . . Een enkele keer slechts groeide uit een rooverhoofdman wel een flink soldaat, zooals in het geval van den heerscher van Shantoeng, den bekenden Tsjang-Tso-lin. Het volkomen gemis van een Centraal Overheidsgezag is sinds lang de oorzaak van den enormen bloei en groei van het rooverswezen. Reeds in den Mandsjoetijd bestond er zóó weinig samenwerking tusschen de gouverneurs der verschillende provincies, dat een rooversbende die in de eene provincie op de hielen gezeten werd, eenvoudig naar de aangrenzende vluchtte en daar voorloopig veiligheid vond. Heel gewoon was en is ook het verschijnsel dat een reiziger die bijv. door een zeker gedeelte van Kwangtoeng moest trekken, met den rooverhoofdman waaronder deze streek „ressorteerde”, een overeenkomst sloot, waarbij hem tegen een zeker bedrag vrije doortocht verleend werd. En van lieverlede werd het betalen van een dergelijken cijns even vanzelfsprekend beschouwd als bij ons het heffen van douanerechten bij het overschrijden eener landsgrens; dus zooiets als een noodzakelijk kwaad waartegen nu eenmaal toch niets te doen viel. Het systeem der Chineesche roovers is dan ook steeds en in de eerste plaats op afpersing gericht, meer dan op beroving, en alleen zij die tegenspartelen en er voor bedanken om gevild te worden, ondervinden hun terreur. Het gevolg is, dat lieden die weinig met aardse goederen bedeeld zijn, geen overlast ondervinden; zelfs waren er rooverhoofdlieden die in een geur van philanthropie stonden, omdat zij van hetgeen zij van de rijken namen, een zeker deel aan de armsten afstonden. Nóg spreekt men van een zeer „gezien en weldadig” Chineesch rooverhoofdman, die gevangen genomen en naar Canton gebracht werd, maar, door de tusschenkomst van een deputatie van inwoners uit „zijn district”, werd vrijgelaten. Bij zijn terugkomst werd hij door de verheugde bevolking bovendien met groote meerderheid van stemmen tot . . . districtshoofd gekozen. Nu moet men uit deze uitzonderingsgevallen niet de gevolgtrekking maken, dat het rooverssysteem in het algemeen door het platteland als een „zegen” wordt beschouwd. Het tegendeel is waar en daarom trachten in verschillende streken de bewoners zich, waar de Overheid te kort schiet, door eigen kracht te beschermen indien de afpersingen te drukkend worden. Zoo werd o. a. in de onveilige provincie Honan de „Bond der roode lansen” opgericht. Toch werd wel een enkele keer door de regeering krachtig opgetreden. De provincie Kwangtoeng met haar vele eilandjes, baaien en gebergten was langzamer-

hand een waar rooversnest geworden, waar meer dan twee duizend roovers huisden. Zij hadden er een eigen regeering, een generalen staf, afdeelingen voor spionage, voor proviandeering, voor verpleging van zieken en gewonden, voor bewapening en zelfs voor het voeren van onderhandelingen over het losgeld met de familieleden der gevangenen, waarbij het „tarief” varieerde van 20 tot 50.000 Mexicaansche dollars. De toestand was zóó ondragelijk geworden dat, 't is nog niet lang geleden, de regeering eindelijk tot ingrijpen besloot en het tweede Cantonleger met één grooten slag het centrum dezer goed-geordende „maatschappij” op den Pi-pa-schan, den Guitawenberg, aan de Noordelijke Rivier, vernietigde. Al bracht deze operatie een tijdelijke verlichting, de kwaal zelf was daarmee niet geheel uitgeroeid, maar wachtte slechts tot de gelegenheid gunstig was om weder voort te woekeren; een feit dat de Overheid zelf trouwens moest toegeven. Niet eerder zullen in dit geweldige rijk orde en rust heerschen, alvorens een sterke, een zéér sterke hand, de teugels grijpt en ze behoudt, het land bestuurder krijgt die in het volle besef zijn hunner groote verantwoordelijkheid. Tot heden schijnt de rechte man in China nog niet gevonden te zijn, en derhalve bestaat er weinig hoop op, dat de veel-geplaagde bevolking binnen afzienbaren tijd van haar rooversbenden verlost zal worden.

J. J. F. SCH.

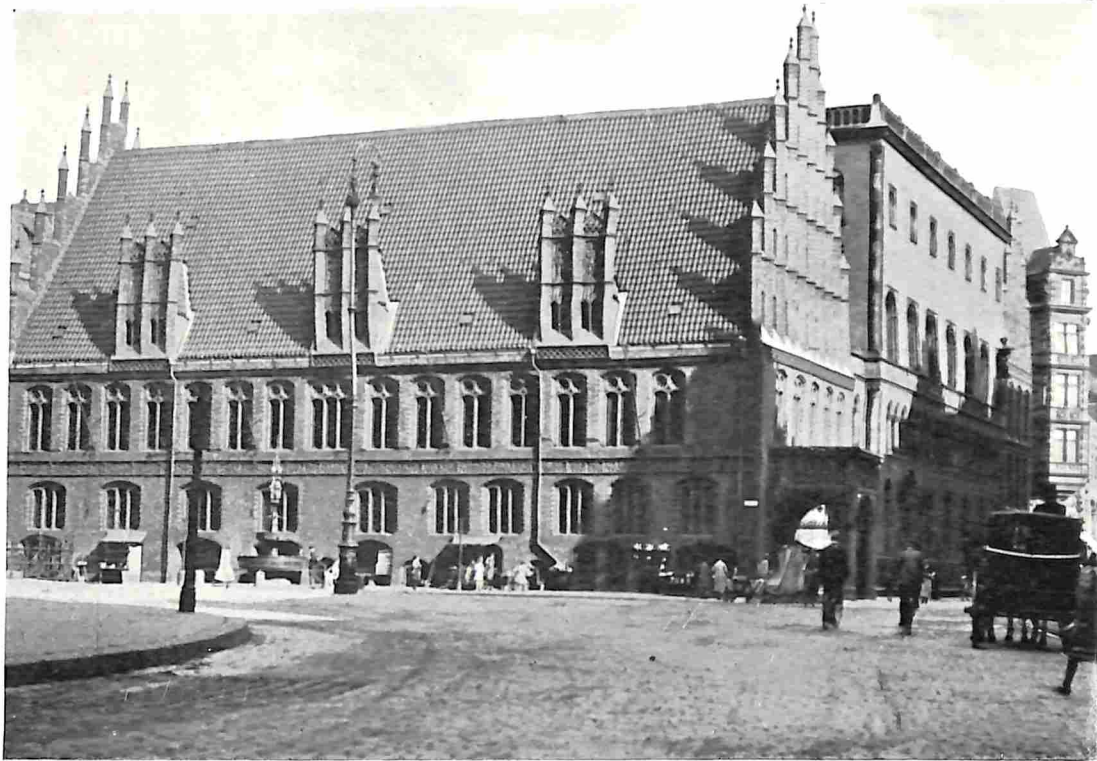
oud-HANNOVER.

HET is een eigenaardige smaak, waarop wij Nederlanders ons, bij het bewonderen van stedenbouw, kunnen betrappen. Bijna algemeen richten zich onze sympathieën met meer innigheid tot buurten met een traditievool verleden, en tot aan glansrijken tijd herinnerende ruïnen, dan tot pralende noviteiten en technische wonderen van het heden. Niet, dat wij blind zijn voor de bekoring van een moderne architectuur; onze eigen hoofdstad getuigt in haar jongste uitbreidingen, ondanks een nuchter en sober gemoed, van doorvoelden schoonheidszin. En met nationalen

oud-HANNOVER. AAN DE LEINE.

trots kunnen wij er ons over verheugen, dat straks, aangetrokken door de Olympische spelen, horden vreemdelingen van heide en ver naar onze oude Amstelstad zullen tijgen, en dat zij gelegenheid zullen hebben, naast den ouden roem van onze binnenstad ook de nieuwe glorie van onze mooie voorsteden te leeren waardeeren. ☞ Evenwel: antiek stedschoon trekt ons meer aan dan de voorbeeldigste monumenten van onzen huidige tijd. Wellicht is dit gevoel voor oude verweerdheid en bouwvallige pracht een laat overblijfsel van het natuurlijk erfdeel onzer voorvaderen, van die grootmeesters van het palet, wier overgeleverd werk nog thans een gansche menschheid in vervoering vermag te brengen. ☞ Hoe het zij, overal waar wij komen, bekoort ons een oude wijk; en sneller klopt ons Hollandsch hart, wanneer wij, verdiept in voorbijge geschiedenissen, aan een scheefgezakt wallekantje staan, of op een gebogen bruggehoofdje, turend naar oude huizen aan 't water. Reizend door het Duitsche land, kwam ik in tal van steden, die naar dezen smaak een dorado zijn; en van één dier steden, van Hannover, zou ik U iets willen vertellen. ☞ Er liggen in de Noordduitsche laagvlakte ontegenzeggelijk plaatsen met klinkender naam en met wel-luidender reputatie, steden, wier faam uit alle deelen van de wereld kunstlievende toeristen tot zich lokt, en wier architectonische heerlijkheden bijkansspreekwoordelijk zijn geworden. Ik behoef slechts te herinneren aan Bremen, Lubeck en Hildesheim. ☞ Doch ook Hannover is niet alleen een stad, beantwoordend aan de strenge eischen van een twintigste-eeuwsche beschaving en modernisering, met de commercieele vooruitstrevendheid en de artistieke geriefelijkheden van een metropolis, het is tevens een stad van waardige, historische overleveringen, met een prachtig, gaaf in stand gehouden verleden. ☞ Tegenover de „Wahrzeichen" van den modernen tijd: de geweldige „Stadthalle", een kolossale koepelbouw met 'n concertzaal, die plaats biedt aan bijna 5000 personen, en het nieuwe Raadhuis, dat evenals het vroegere Amsterdamsche stadhuis op palen is gebouwd, maar dat overigens, als laat product uit het suikertaartenbouw-tijdperk, met zijn ontelbare krullen en overdreven versieringen ons koel Hollandsch gemoed niet kan bekoren, tegenover deze dimensiale grootheden, staat, of liever — sluimert, in het midden van de stad, uit vroeger, gouden dagen: oud-Hannover. ☞ Uit het drukke verkeer van het centrum bereiken we in enkele minuten dit stille, romantische vestingstadje. Hoe heel anders, hoe veel meer op ons gemak, hoe ontroerd zelfs, staan we bewonderend voor de schoonheden van het bescheiden-sluimerende, doch nog altijd fantastisch-imposante, oude marktplein. Hier voelen we ons terug in een tijd, die armer was misschien aan gewaagde experimenten, maar die zonder twijfel zoo sterk was, dat hij de weelde dier armoe zonder gevaar kon dragen. ☞ Getuigt dat roodgrijze, oude Raadhuis, in zijn eenvoudige deftigheid niet van een stoer karakter? Zijn sierlijk getorende trapgevels komen ons zoo bekend voor! Midden op de markt praalt het symbool van Neder-Saksische vroomheid: de oude marktkerk met haar Frieschen dak-toren, die als een oude grenadier sedert 1359 wacht houdt over de Leinestad. ☞ En kijkt nu eens in het rond! En waagt U in die oude, smalle straatjes! Oud-Hannover! Middel-eeuwen! De energie der eerste burgers staat nog op het on-

OUD-HANNOVER. HET OUDE RAADHUIS.

verbleekt gelaat dier oude vakwerk-huizen. Frisch, in helle, lachende kleuren, met afwisselende bonthed, maken ze Hannover tot één van de mooiste oude steden van Noord-Duitschland. ☞ In renaissance- en barokstijl, met zichtbare Nederlandsche kenmerken, staan ze naast elkaar, in soms ongeschonden rijen, in bijna oorspronkelijk gewaad. Met lofwaardigen ijver ondersteunt het stadsbestuur de restauratie dier oude kasteelen, en moedigt het herstel en het onderhoud met raad en daad aan. ☞ Verder gaan we door gangetjes en slopjes, tot we plotseling elkander aankijken, en ons erover verbazen, dat wij in deze pittoreske buurt van eeuwen her, rondwalen met twintigste-eeuwsche kledage aan. Hier verlaat ons een oogenblik de geest van den tegenwoordigen tijd; we leven in 't grauw verleden. Riddergeschiedenissen doemen op; we verwachten ieder moment uit de een of andere deur menschen te zien komen, die we kennen van klassieke schilderijen. ☞ Onwillekeurig merken we ook de overeenkomst met onze beroemde Amsterdamsche burgwallen achter de Sint-Nicolaaskerk. Ook hier: oude krotten, scheef en verweerd, met schuine, bouwvallige daken, soms zoo steil als een muur neerschietend in het Leinewater. Een heerlijk kleurenspeel van rood en groen en goud, met wonderlijke effecten; grijs in alle nuancen; vloeiende metalen; parelmoer; kostbaar

purper op de daken; vensters, waarachter dure geheimen. Hier en daar een goor hemd of een gelapte deken, als vlaggen'd symbool van de menschelijke ijdelheid. ☞ Een heerlijke buurt langs de oevers van de Leine! Spitsgedaakte vakwerkkasten zooals ze er reeds uitzagen voor twee-, drie-, vierhonderd jaar, met traditioneele huisspreuken op den eersten balk. Bruggetjes uit een bouwdoos springen van oever tot oever, of schieten als loopplanken laag over 't water. Klimop-begroeide muren

weerspiegelen zich in de eentonig-stroomende Leine. Dat is het oudste Hannover! — ☞ Omtrent den oorsprong van het oude Honovere leveren de kronieken menig vaag gerucht. Reeds ten tijde, dat de Cheruskenvorst Arminius met zijn Neder-Saksische bondgenooten den Romeinen een verder voortdringen naar het Germaansche Noordwesten verhinderde, hadden ruwe stammen aan den hoogen oever van de Leine hun schuilplaatsen gebouwd. ☞ Als eigenlijke stichters van de stad komen waarschijnlijk een aantal ondernemende schippers in aanmerking, die op dit strategische verkeerspunt zich hun woonplaats kozen. De Leinevlakte toch was een uitgestrekt moeras, dat in regenrijke tijden en bijna den ganschen winter overstroomd was. Hier echter verhief zich de oever zoo hoog, dat hij zelfs bij hoogsten waterstand droog bleef. Aan dezen plaatselijken toestand ontleende de stad haar naam: „hoen overe", dat is — hooge oever, smolt samen tot Honovere, nog later verbasterd tot Hannover. De straat, die hoog langs de Leine voert, heet tegenwoordig nog: „Am hohen Ufer". ☞ Maar niet alleen dit „hoog en droog" spoorde de schippers aan, zich er te vestigen. De Leine was tot hier bevaarbaar; de schepen uit het noorden werden er gelost, en de waren over land verder naar het Zuiden vervoerd. De voordeelige ligging van de nederzetting maakte, ondanks bewogen tijden, oorlogen en catastrophes, de stage ontwikkeling en machtsuitbreiding mogelijk. In 1241 verwierven zich de kooplui aan den hoogen oever van Hertog Otto, bijgenaamd „het Kind", het stad-

recht en het privilege, tol te heffen op doorgevoerde handelswaren. ☼ Eenerzijds waren de snelle groei van de stad, en het daaraan gepaard gaande ontwakende zelfstandigheidsgevoel van het burgerdom, aanleiding tot voortdurende vee-ten en geschillen tusschen stad en landsvorsten. Anderzijds evenwel brachten zij, juist door dezen strijd, die schier immer ten gunste van de burgers beslecht werd, nieuwe voorrechten. Een gouden tijd brak aan voor de stad. De Hannoveranen vergaarden grooten rijkdom, dien zij zoowel gebruikten om de stadsmuren te versterken als om nieuwe verdienstmogelijkheden aan te pakken. Uhlhorn beschrijft ze terecht als menschen met een soldatenhart en een juristenkop. ☼ In de geschiedenis van den middeleeuwschen Hansabond speelde Hannover een belangrijke rol. Als lid van die wereldorganisatie bond het relaties aan met onze Hollandsche Hansasteden, en kwam weldra in aanraking en zelfs onder invloed van onze cultuur. In de groote zaal van het Hanoversche oude raadhuis is één van de wanden, als aandenken aan dien goeden tijd, beschilderd met de namen en wapens van onze twaalf Hansasteden. ☼ De Hollandsche invloed kwam het meest tot uiting in de bouwkunst, een invloed, die bijna drie eeuwen duurde. Onder de oude vakwerkhuisen van het Hanoversche centrum ontdekken we dan ook nog menig, aan onze merkwaardige trapgevelhuisjes herinnerend bouw-
werk. Dit overnemen van onzen bouwstijl duidt ongetwijfeld op een zekere geestesverwantschap tusschen de vroegere Neder-Saksen en onze voorvaderen. Het uiterlijk der huizen droeg het stempel van het karakter der bewoners. ☼ Dit oude, sterke, karaktervolle Honovere bleef bewaard door eeuwen heen en werd de kern van een nieuw, modern, vooruitstrevend Hannover. De nazaten van de koene eerste burgers, bij al hun bezigheid en hun moderne haast, vergeten dit prachtige symbool hunner dierbare tradities niet, en luid klink hun lied van de oude stad, dat eindigt met den wensch:

„Liebe alte Leinestadt
Vivat crescat floreat!”

E. JAN STOFFELS.

RENATA DI FRANCIA.

Uit het Poolsch van

KAZIMIERZ CHLEDOWSKI.

8)

(Vervolg.)

TWEE van elkander in gemoedsaard en religieuze opvattingen zoo zeer verschillende vrouwen als Renata en Colonna, twee vertegenwoordigsters van verschillende hervormingsrichtingen, stonden nu in Ferrara naast elkander. Renata, leerlinge van Calvijn, nog volkomen onder den indruk van diens leerstellingen, een vrouw uit het Noorden, met een scherp verstand en neiging tot wetenschappelijke studies, nam ten opzichte der Kerk eerder een critisch dan een geloovig standpunt in, terwijl Colonna een vrouw was met een levendige verbeelding en verheven gevoelens, bij wie het geloof vóór alles een behoefte des harten was. Deze vrouwen konden een tijdlang een intiem omgang met elkander heb-

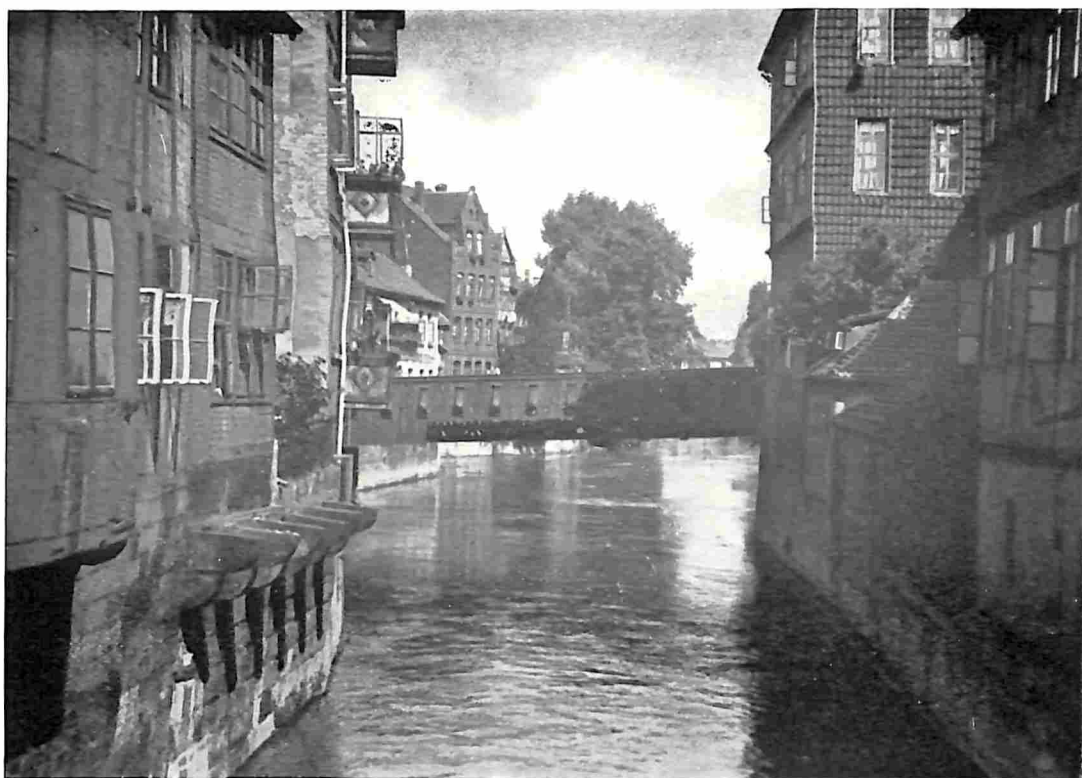
ben, zelfs veel vriendschap voor elkander gevoelen, maar toch slechts zoolang, tot zij de overtuiging kregen dat de eene nimmer de idealen van de andere zou begrijpen. ☼ Het schijnt, dat Colonna haar verblijf in Ferrara hoofdzakelijk verlengd heeft om den Capucijnen daar een toevluchtsoord te verschaffen. Dank zij haar bemiddeling kon Ochino die, zooals reeds gemeld werd, haar naar Ferrara gevolgd was, in den tijd van den advent preeken houden waarbij het geheele hof aanwezig was. Donderend tegen het weelderig leven der geestelijkheid, tot reinheid van zeden manend, de pronkzucht lakend, sleepte de welbespraakte Capucijner zijn toehoorders mede en maakte een geweldigen indruk op de bevolking. ☼ Onder Ochino's gehoor bevond zich o.a. de beroemde cour-
tisane en dichteres Tullia d'Aragona, die echter, hoewel ge-
roerd door de welsprekendheid van den grooten prediker, toch haar lichtzinnige levenswijze niet liet varen. Gelukkiger was in dit opzicht een andere redenaar, een ordebroeder uit Nuvolara, die eenige maanden na Ochino te Ferrara pree-
kend, zooveel courtisanen tot inkeer bracht, dat hij op 1 April een processie, bestaande uit louter Magdalena's, kon organiseren tot groote vroolijkheid der Ferrariërs. ☼ Ercole's raadslieden en vrienden zullen wel niet bijzonder ingenomen geweest zijn met deze predikers, die tot soberheid

en eenvoud van levenswandel maanden, want het eenige, wat Colonna van den hertog gedaan kon krijgen, was, dat men Ochino in een der voorsteden een huisje ter beschikking stelde, waarin zijn kolonie onderdak kon vinden. Vittoria Colonna verliet Ferrara, na er tien maanden ver-
toefd te hebben, op 22 Februari 1538; zij zal wel goed op de hoogte zijn gekomen van Renata's overtuigingen en bedoelingen, want Colonna's vriendschap voor de hertogin was zoo spoedig be-

koeld, dat zij, na Ferrara verlaten te hebben, geen briefwisseling, met haar onderhield. ☼ Ochino liet in Ferrara zijn Capucijnerkolonie achter en ging, gedreven door het verlangen zijn godsdienstige leerstellingen te verkondigen, in 1538 naar Pisa, Florence en Lucca, en in 1539 naar Venetië.

VI

In Rome maakte men zich tenslotte steeds meer onge-
rust over het veldwinnen der reformatie in Italië. Maar de Romeinsche geestelijkheid vertrouwde te zeer op de al-
macht der Kerk, om tot een energiek doorgevoerde en goed georganiseerde actie tegen het dreigende gevaar te komen. Reeds ten tijde van Adriaan VI, in 't jaar 1523, vereenigde zich een zestigtal voorname prelaten, waaronder Giberti, Sadoletto, Luigi Lippomano, Caraffa, Giuliano Dati, onder den naam „Oratorio del Divino Amore” tot een soort genootschap ter verbetering der kerkelijke toe-
standen en tot zedelijke verheffing der geestelijkheid. De leden der vereeniging legden zich de verplichting op, in de kerken te bidden, pelgrimstochten naar heilige oorden te ondernemen en geregeld de plichten te vervullen, welke de kerk den geloovigen voorschrijft. Hun samenkomsten hielden zij in de pastorie van Dati, in de buurt van het kerkje Santa Dorotea di Trastevere, op de plaats, waar volgens de overlevering St. Pieter den marteldood had gevonden. Dit „Oratorium” strekte andere steden tot voorbeeld en weldra werden tal van zulke genootschappen door geheel Italië opge-

OUD-HANNOVER. BRUGGETJE OVER DE LEINE.

richt. Het Romeinsche oratorium bestond echter slechts korten tijd en na de plundering van Rome is er nergens eenig spoor van te vinden. Overigens beoogde dit genootschap meer de persoonlijke belangen zijner leden dan die der Kerk, en het kon daarom geen doelmatigen arbeid verrichten. Later, in 1536, gaf Paul III al dadelijk, nadat hij den pauselijke zetel had ingenomen, aan eenige vooraanstaande mannen o.a. aan Contarini, Caraffa, Sadoletto en Polo de opdracht om de Kerk te hervormen. Maar het resultaat was slechts hervorming op papier, want de paus was te veel diplomaat en hield zich te veel met de belangen van zijn familie bezig, terwijl onder de kardinalen een te groote afgunst heerschte dan dat het mogelijk geweest zou zijn de plannen energiek ten uitvoer te brengen. Alle verbeteringen werden uitgesteld tot een aanstaand concilie en dit richtte niet veel uit. Onder de kardinalen was er slechts een, Gio-

vanni Pietro Caraffa, die werkelijk tot daden wilde komen en daartoe een onverbidde-lijk en despotiek optreden der Curie noodig achtte. Hij wilde de macht der Kerk uitbreiden en de ketters tot het uiterste vervolgen, zoo mogelijk geheel uitroeien, maar tevens de kerkelijke hiërarchie van alle immoreele elementen zuiveren en een straffe discipline onder de geestelijkheid als tijdens paus Gregorius XVII invoeren. Caraffa stamde uit een Napolitaanschaarts-katholiek aristokratisch geslacht, dat de reliquieën van Sint Januarius naar Napels had overgebracht en de schitterende kapel Tesoro Vecchio, die tot den huidigen dag het geloof der Napolitanen als het ware symboliseert, laten bouwen. De aartsbisshopelijke waardigheid werd als een erfelijk recht der Caraffa's beschouwd en Giovanni Pietro was van jongs af voor deze waardigheid bestemd. Zijn natuurlijke aanleg stemde daar mee geheel overeen, terwijl zijn energie en groote ijver hem tot een der eerste figuren der Kerk zouden maken. Als jeugdig geestelijke stichtte hij de adellijke orde der Theatijnen, waarmede hij de grondlagen wilde leggen voor eene hervorming der geestelijkheid. Zijn talenten en zijn hooge afkomst brachten hem echter tot hoogere waardigheid en leidden ertoe, dat hij ver over de grenzen van het Napolitaansch gebied werkzaam werd. Zoo nam hij tijdelijk deel aan het Lateraan-concilie, werd gezant der Curie in Engeland en behoorde later tot den raad van Ferdinand van Spanje, in welke waardigheid hij met ware vaderlandsliefde en energie de belangen van Napels verdedigde tegen de uitheemsche dynastie. Hij was zoo trotsch op zijn kerkelijke waardigheid, dat, toen men hem eens vroeg met het lezen der mis te wachten tot de jeugdige Karel V zou zijn aangekomen, hij onheusch antwoordde in het heilige priester-gewaad op niemand te willen wachten. Als zoon echter van het door Spanje onderdrukte Napels haatte hij de Spanjaarden, die hij beschouwde als een heidensche, onchristelijke natie, als een mengsel van Mooren en Joden. Dit was ten aanzien van de hoogere kringen in Spanje zeer zeker niet onjuist, daar deze hoofdzakelijk afstamden van de zoogenaamde Marranen, die gedoopte Joden waren, of van de Mooren. Niettemin kon hij zich in menig opzicht toch niet vrijhouden van Spaansche denkbeelden en opvattingen, waardoor hij elk begrip verloor voor verdraagzaamheid op godsdienstig gebied, een gemis, dat de Spaansche Neo-

phieten zoo zeer typeerde. Uit Spanje bracht Caraffa dan ook de overtuiging mede van de doelmatigheid der inquisitie, die daar een nationale instelling was geworden, een tweede macht naast die des konings en wellicht machtiger dan deze. Toen dus Caraffa naar Italië terugkeerde om daar een hooge plaats onder de kerkvorsten in te nemen, was zijn eerste werk te trachten de Italiaansche inquisitie te hervormen. Deze was in handen van bedelorden, voornamelijk in die der Franciscanen, en had in den loop der XIVe en XVe eeuw haar gezag verloren, zoodat zij zonder beteekenis was. In Venetië en Napels was de inquisitie meer in handen van den staat dan in die van den paus, en in Florence bestond zij practisch niet meer. Clemens VII koesterde echter een zeker wantrouwen jegens Caraffa, in wiens pogingen hij vermoedelijk een streven tot beperking der pauselijke macht zag, en ook het college der kardinalen vertrouwde den naar invloed strevendenden Napolitaan niet ten volle. Het heeft

Caraffa dan ook veel moeite gekost den tegenstand van den paus en de kardinalen te overwinnen en in't jaar 1542 zijn plannen te verwezenlijken, hoewel ook de opvolger van Clemens VII, de toenmalige paus Paul III, eveneens bevreesd, dat de inquisitie mettertijd tot macht gekomen, het pausdom zelf hinderlijk zou kunnen worden, langen tijd er tegen gekant was. Gedeeltelijk tegen zijn overtuiging in gaf de paus tenslotte toe en onderteekende hij de bul „Licet ab initio", waarmede in Rome „het Heilige Officium der Inquisitie" werd ingesteld en met ongeloofelijke macht bekleed. Zoo kon deze instelling gevangen nemen, vonnissen en straffen, niet slechts hen, die zich schuldig maakten aan ketterij, maar ook diegenen, op wie de verdenking van heresie viel, zonder aanzien des persoons, zelfs al gold het de hoogste dignitarissen der Kerk. Bekend zijn de woorden van Monfort, diena de verschrikkelijke uitroeiing der Albigenzen, van schuldigen en onschuldigen, zeide: „allen zijn omgebracht, God zal de zijnen kiezen". Het Sant'Officio bestond uit den paus als voorzitter en zes kardinalen, waaronder Caraffa, Cervino en Ghisleri, die later pausen zouden wor-

den. Dit gerechtshof besloot in de eerste plaats elke discussie over godsdienst te verbieden om den beroemden predikers, die voor de verbetering der Kerk ijverden, den mond te snoeren. Tot de eersten, waartegen de inquisitie zich keerde, moest dus Ochino behoren, wien dan ook onmiddellijk bevolen werd naar Rome te gaan. Ochino had juist te Venetië een reeks zijner beroemde preeken beëindigd, waarover de pauselijke nuntius zeer ontvreden was. Hij gaf terstond gevolg aan de oproeping door zich ijlings op reis te begeven, maar, toen hij te Florence was aangekomen, gaven zijn vrienden hem den raad niet naar Rome te gaan, omdat naar alle waarschijnlijkheid het Sant'Officio hem tot den brandstapel en in het gunstigste geval tot levenslange gevangenisstraf zou veroordeelen. De bijna zes en vijftigjarige Ochino nam dezen raad ter harte en besloot over de Alpen te vluchten, hoe zwaar hem het scheiden van zijn vaderland ook viel.

(Wordt vervolgd.)

VITTORIA COLONNA.

Naar de schilderij van Pontormo in de Galerij Buonarroti te Florence.